

וּנְר' דהיינו חומת ירושלים וגנאי הוא לירושלים שיהיו חומותיה שחורות. ובמאירי כ' ג"כ טעם זה, והוסיף עוד טעם שלא יתערב עם עשן המערכה, וכן יעוי' במאירי בספ"ג דחגיגה (כו.) שכ' בזה"ל, זה שכתבנו שאין עושין כבשונות בירושלים, פירושו לא של סיד וכו' שמתוך שעשן הכבשן מרבה הרוח באה ונוצחת בו עד העזרה ונמצאו תימורת עשן ותימורת הקטורת מתערבים זה בזה וכו' עכ"ל ע"ש. וטעם ג' איתא בשיטמ"ק בשם גאון ז"ל שלא ישחיר העשן כותלי ביהמ"ק ע"ש.

וּנְר' דהרמב"ם ס"ל כרש"י, דיעוי' בפ"ז דבית הבחירה הי"ד שכ' דירושלים מקודשת משאר העיירות המוקפות חומה, שאוכלים קדשים קלים ומע"ש לפנים מחומתה, ואלו דברים שנאמרו בירושלים, אין מלינין בה את המת וכו', ואין עושין בה כבשונות מפני העשן וכו' עכ"ל יעו"ש, ומבואר דס"ל דהא דתיקנו לכל הני תקנות שם משום כבוד ירושלים וקדושתה ולא משום שחשו על קדושת "ביהמ"ק", דאם מחמת ביהמ"ק תיקנו כן אמאי הקדים לכ"ז דירושלים קדושתה גדולה וכו', וע"כ דלא ס"ל כטעם המאירי דחיישי' שלא יתערב עם עשן וכו', וכן דלא כטעם הגאון בשט"מ שלא ישחיר לכותלי ביהמ"ק, אלא דס"ל כרש"י דחיישי' שלא ישחיר לחומת ירושלים והוא מרוב קדושתה, ודו"ק.

וּי"ף נפק"מ כשחבר ביהמ"ק ונשאר "חומות ירושלים" על מכונם, דטעם הגאון בשיטמ"ק והמאירי בפ"ב ליכא דהא אין קטורת וכו', אך לרש"י ולפ"א דמאירי יהיה אסור דהא אכתי הוי גנאי לחומות ירושלים. אולם אפשר דכל הטעם הזה הוא דוקא כשביהמ"ק קיים דאז הקפידו ביותר על יופי ירושלים וקדושתה ועל חומותיה, אך משחבר בעוונתינו, תו לא קפדי כ"כ על "יופי חומותיה", ואף לרש"י יוכלו לעשות בה כבשונות, ויל"ע בזה.

וכשאמרתיו למו"ר מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, אמר דיל"ע מה בכך שיתערב עם עשן המערכה ומה החיסרון בזה, וצ"ב. ושמא הוי גנאי לקטורת ויל"ע. ובעצם הענין אמר דאפשר דאף האידנא דליכא לטעם דהמאירי וכו' ג"כ יהיה אסור, דכיוון דתיקנו רבנן לאסור א"כ אף כשליכא לטעם התקנה ג"כ אסור דכיון דהותקן הותקן. ושאלתיו הא אטו האידנא איכא אסור שלא לעשות שם כבשונות הא לא שמענו כן מעולם דאסור, וכן לא הובא בטור ובשו"ע.

בשׁו"ת חות יאיר (סי' ט') מחמת קושיא זו, מכריח דהאיסור להלין את מתו אינו אלא אסמכתא, ומן התורה ליכא איסורא.

★★

בגמ': אין מלינין בה את המת. גמרא.

במשך חכמה (פ' כי תצא כ"א כ"ג) כתב רמז לדבר במקרא שאין מלינין את המת בירושלים, דקרא כתיב: וכי יהי באיש גוי והומת ותלית אותו על עץ, ודריש שם בספרא מה עץ שהוא ניוול אף כל שהוא ניוול, אבל לכבודו מותר להלין את המת.

וממשיך הפסוק: ולא תטמא את אדמתך אשר ד"א נותן לך נחלה, והיינו שאיסור זה נוהג בארץ ישראל "אדמתך", ושם אין מלינין את המת, אבל לכבודו של המת שרי.

וב"ל זה באותן מקומות בארץ ישראל "אשר ד"א נותן לך נחלה" שנתחלקה לשבטים. אבל ירושלים שלא נתחלקה לשבטים, אפילו לכבודו של המת אין משהים ומלינין אותו, אלא צריך לקבור אותו באותו יום.

★★

ברש"י עה"ת על הפסוק ונתתם ביד אויב (ויקרא כ"ו כ"ה) מביא מתורת כהנים שמשם רואים עד כמה הי' חמור דבר זה לא להלין את המת בירושלים, אפילו עד כדי כך שהיו מסתכנין בה והיו נמסרים ביד השונא. וזהו ונתתם ביד אויב "לפי שאין מלינין את המת בירושלים, וכשהם מוציאים אותו לקברו, קוברי מתייהם נתנים ביד אויב" עכ"ל.

אמנם עיין בחכמת מנוח גיטין (נ"ו ע"א) שלא היו מניחין לקבור את המתים עד שהי' המת מסריח, ולהכי בעובדא דריב"ז שמת הוצרכו להניח דבר המסריח כדי שירשו לו להוציאו חוץ לירושלים. ואולי י"ל כמוש"כ הרמב"ן שהתוכחה שבפ' בחקתי הי' בחורבן בית ראשון, ועובדא דריב"ז הי' בחורבן בית שני.

★★

בגמ': עשרה דברים נאמרו בירושלים וכו' ואין עושין בה כבשונות משום קוטרא.

ופירש"י עשן שמשחיר את החומה וגנאי הוא עכ"ל.